

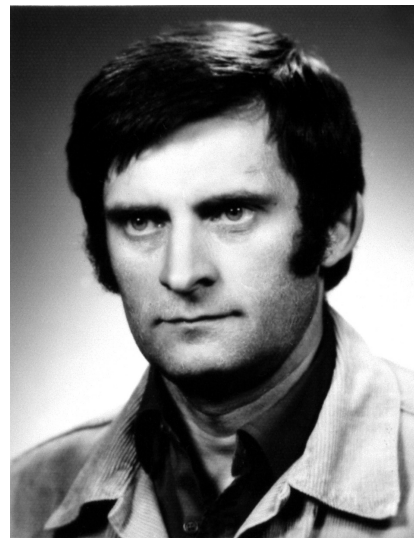
SYLWETKI: JERZY BUZEK

Urodził się w 1940 r. w Śmiłowicach (obecnie Czechy) w rodzinie ewangelickiej (co na Śląsku Cieszyńskim równa się też polskiej) i zasłużonej w organizowaniu życia polskiego na Zaolziu. Od ukończenia studiów na Politechnice Śląskiej w 1963 r. pracuje naukowo w Instytucie Inżynierii Chemicznej PAN w Gliwicach. Jest profesorem zwyczajnym, członkiem PAN i międzynarodowych towarzystw naukowych, nauczycielem akademickim, wielokrotnym doktorem *honoris causa*.

We wrześniu 1980 r. zorganizował Solidarność w swoim instytucie i został wybrany na przewodniczącego Komisji Zakładowej. Był współorganizatorem górnośląskiej, a następnie działaczem ogólnopolskiej Komisji Porozumiewawczej Nauki NSZZ Solidarność. W lipcu 1981 r. na zjeździe regionalnym Solidarności śląsko-dąbrowskiej otrzymał mandat na I Krajowy Zjazd Delegatów Związku. Wszedł do prezydium zjazdu, czyli zespołu kilkunastu osób odpowiedzialnych za sprawne poprowadzenie dyskusji, głosowań i decyzji. Delegaci nieustannie zarzucali prowadzącym obrady manipulację albo nieudolność i żądali wymiany moderatora, a nawet odwołania całego prezydium. W grupie prowadzących Buzek wyróżniał się sprawnością, taktem, stanowczością i obiektywizmem, ale także zdolnością do rozwiązywania problemów proceduralnych oraz do rozładowania napięcia. W drugiej turze został wybrany na przewodniczącego zjazdu.

13 grudnia 1981 r. zdołał uniknąć internowania, przez pewien czas ukrywał się. W styczniu 1982 r. z kilkoma przyjaciółmi z Gliwic zaczął wydawać „Regionalny Informator Solidarności Śląsko-Dąbrowskiej” (dwutygodnik „RIS” wychodził do lutego 1989 r. i był jednym z najważniejszych pism podziemnych w regionie). Przez rok Buzek był redaktorem naczelnym. Metodycznie budował sieć kolportażową, a razem jedną z najsprawniejszych konspiracyjnych struktur Solidarności w regionie.

Górny Śląsk na początku stanu wojennego był pacyfikowany z największą w kraju brutalnością (w kopalniach Wujek i Manifest Lipcowy milicja użyła broni, padli zabici i ranni). Region doznał dotkliwych strat kadrowych; wielu działaczy zostało uwięzionych, innych zmuszono do emigracji. Próby odtworzenia działalności związkowej w konspiracji podjęło w 1982 r. kilkanaście grup niemających ze sobą łączności. Region Śląsko-Dąbrowski NSZZ Solidarność powstał późno, w lipcu 1981 r., z połączenia kilku rywalizujących ze sobą MKZ-etów i do 13 grudnia nie zdążył wykształcić niezawodnych mechanizmów integrujących. W kwietniu 1982 r. z „RIS” nawiązali kontakt

Fot. Archiwum IPN

działacze, którzy właśnie organizowali ogólnopolskie kierownictwo podziemnego Związku. W maju 1982 r. Jerzy Buzek utworzył Regionalną Komisję Konsultacyjną; nie nazwał jej Regionalną Komisją Wykonawczą, gdyż zakładał, że ta już istnieje, tylko jemu nie udało się do niej dotrzeć.

Podjął więc niejako w zastępstwie współpracę z Tymczasową Komisją Koordynacyjną. Formalnie nie był jej członkiem i nie podpisywał oświadczeń TKK; to było zarezerwowane dla ukrywających się przywódców. Reprezentował Śląsk i pełnił funkcję doradcy TKK. Wszedł w skład międzyregionalnego zespołu do opracowania dla TKK dokumentu programowego „Społeczeństwo podziemne”.

W styczniu 1983 r. śląska Regionalna Komisja Konsultacyjna podjęła decyzję o przekształceniu w Regionalną Komisję Wykonawczą, jej przewodniczącym został Jerzy Buzek. W komunikatach TKK zaczął się pojawiać jako reprezentant regionu śląsko-dąbrowskiego „Hubert”; u siebie na Śląsku używał pseudonimu „Karol”.

W czerwcu 1983 r. namówił ukrywającego się w Warszawie Tadeusza Jedynaka, do 13 grudnia 1981 r. wiceprzewodniczącego regionu, żeby przejął od niego funkcję przewodniczącego RKW i formalnie został członkiem TKK. W praktyce niewiele się zmieniło, Jedynak pozostawał w Warszawie, Buzek kierował pracą RKW i nadal jeździł na zebrania TKK, teraz jako tzw. łącznik merytoryczny. Z czasem został koordynatorem zespołu łączników merytorycznych ze wszystkich regionów, które podtrzymywały kontakt z TKK. Odpowiadał za merytoryczne przygotowanie zebrań TKK, za projekty oświadczeń i obszerniejszych wypowiedzi programowych.

W czerwcu 1985 r. Tadeusz Jedynak został aresztowany. Buzek, wciąż z własnego wyboru trzymając się w drugim szeregu konspiracyjnych działaczy, znów samotnie reprezentował region w TKK. Nawiązał kontakt ze zwolnionym z więzienia po amnestii lipcowej 1984 r. Andrzejem Roz-

płochowskim, najbardziej chyba znanym działaczem śląsko-dąbrowskiej Solidarności. Nie zgodził się on jednak zejść do podziemia, jako inwigilowany przez SB nie mógł współpracować, a nawet kontaktować się z konspiracyjnymi strukturami, ale upoważnił RKW do podpisywania oświadczeń jego nazwiskiem. W styczniu 1986 r. przewodniczącym RKW i członkiem TKK został inny znany działacz Jan Andrzej Górny.

W lipcu 1986 r. TKK zreorganizowała swoje zaplecze merytoryczne. Lecha Kaczyńskiego powołała na sekretarza TKK i ustanowiła Biuro Społeczno-Polityczne, którym kierował Jarosław Kaczyński. Osoby te przejęły znaczną część obowiązków zespołu łączników merytorycznych. Jednocześnie Jerzy Buzek w związku z poważną chorobą córki musiał ograniczyć swoją działalność w konspiracyjnej Solidarności, a w 1987 r. w ogóle jej zaprzestać z powodu wyjazdu za granicę dla ratowania życia dziecka.

Po 1989 r. powrócił do pracy naukowej. Na początku 1997 r. został koordynatorem zespołu ekspertów gospodarczych Akcji Wyborczej Solidarności. Jesienią wybrano go na posła na Sejm. Powierzono mu funkcję prezesa Rady Ministrów; jako pierwszy premier w III RP kierował rządem pełną kadencję. Za jego premierostwa Polska została przyjęta do NATO i rozpoczęła negocjacje o przystąpieniu do Unii Europejskiej. Jego rząd przeprowadził cztery niezbędne reformy społeczne: oświatową, emerytalną, służby zdrowia i administracji. AWS, której Buzek był od 2001 r. przewodniczącym, przypląciła reformy klęską wyborczą, a on sam krótkotrwałym spadkiem popularności. Jednak już w 2004 r. został posłem do Parlamentu Europejskiego, a w kolejnych wyborach, w 2009 r., zdobył rekordową liczbę głosów: 400 tysięcy. Od 2009 r. jest przewodniczącym Parlamentu Europejskiego.

Andrzej Kaczyński